

УВОДНА РЕЧ ДР ЉУБИШЕ ЈОВАНОВИЋА, ДЕКАНА ФАКУЛТЕТА

Другарице и другови, драге колеге,

Дозволите ми да отворим нашу свечану академију поводом двестоте, годишњице рођења нашег правописног и књижевног великана Вука Стефановића Караџића. Овом свечаношћу ми се придружyјемо радној прослави која се одржава ове 1987. године не само у Србији и Југославији, већ и у Европи, па и свету, свуда где се учи славистика и српски језик.

Имали смо среће да се у крилу једног малог народа роди човек који ће његов језик, који је до тада живео у говорном облику, учинити најједноставнијим књижевним језиком са становишта правописа. Дотадашњи књижевни језик, створен од Бирила и Методија, словенских просветитеља, био је изузетно компликован, јер се заснивао на азбуци која је имала велики број слова од којих су се нека тешко изговарала док се друга нису изговарала, тј. нису имала самостални гласовни израз. Готово половину, од тих тешких и непотребних слова, Вук је избацио (18 до 43), неколико њих поједноставио и додао пет нових и тако створио најфонетскију азбуку на свету где свако слово има свој глас.

Нема ни једног слова које се не изговара, које нема свој гласовни и говорни израз, нити гласа који се добија спајањем већег броја слова. Нема слова са муклим и отвореним изразом код самогласника нити таквих која чине гласовну симбиозу.

Таква фонетска азбука омогућила је њеном творцу Вуку Караџићу да постави и у живот спроведе једно од најједноставнијих али истовремено и најлогичнијих и највеличанственијих правописних правила: *пиши као што говориш читај као што је написано.*

Са увођењем у књижевни језик, и уопште у област писменог општења овог правила, створен је један од најлепших књижевних језика у погледу лакоће писања и читања. Свако може, без обзира на образовање, да запише своје и туђе речи и да их прочита без спеловања, тј. без посебног знања како се чита свака реч појединачно. Довољна је само основна писменост, али не и посебно знање за изговор, јер је он идентичан са написаним.

Постоје језици који су много богатији по броју речи и написаних књига као и у погледу простора на коме се говоре, али нема ни једног који би био богатији по својој једноставности, логичности и поетичности. А за све то дугујемо Вуку, том хромом, физички измученом човеку, који је у слабом телу носио духовну снагу једног дива, гиганта.

За стварање оваквог језика, којим се данас поносимо, а посебно за његово прихватање од службених и интелектуалних кругова, Вук је поднео огромне људске и материјалне жртве. Годинама је мукотрпно сакупио, обрађивао и сређивао: речи, изразе, пословице, изреке, приче и песме, да би стварао речнике, правописна правила, песмарице и друга дела не само да би их сачувао од заборава већ да би са њима упознао и друге народе, а пре свега народе Европе са далеко развијенијом културом. У циљу прикупљања народне умотворине у домену језика и усмене књижевности Вук је храмајући са својом штупом пропутовао, делом на коњу а делом пешице, Босну и Херцеговину, Црну Гору, Србију и један део Хрватске. А да би могао штампати те умотворине, које је он књижевно обликовао користећи се правописом који је изградио, морао је да се задужује, да продаје или залаже породичне ствари, укључујући и ордене којима је одликован од страних држава, да пише очајничка писма и мољака богате пријатеље и моћнике за новац. Сиромаштво које га је непрекидно пратило веома често се претварало у беду која је угрожавала опстанак његове породице. Овим материјалним недаћама придружиле су се и надчовечанске душевне патње које би сваког просечног човека могле да слома, да му убију вољу за живот. Од тринаесторо деце које је Вук имао, једанаесторо њих је умрло за његова живота, при чему неколико њих на прагу пунолетства када су већ могла да започну самостални живот. Поред материјалних невоља и душевних мука, Вук се непрекидно морао борити и против низа противника његовог народног књижевног језика, који су омаловажавали његов рад и презирали народни језик сматрајући га простачким и стога неприкладним и недостојним да буде књижевни језик.

Надчовечанским напором Вук је победио све недаће, своју прометејску патњу и своје противнике. Његов правопис је прихваћен 1867. године и постао темељ нашег данашњег књижевног језика. Победивши са својим правописом Вук Карацић је од села Тршића и манастира Трноше, одакле је пошао као полуписмен дечак, стигао до академије наука у Бечу, Берлину и Петрограду.

Са поносом можемо рећи да је надживео свој век духовно и резултатима свога рада и постао један од најзаслужнијих грађана будућих векова и генерација.